

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
 เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๑
 ความบริสุทธิ์

คำว่าพระ โลกชาวพุทธมักจะไวใจเสมอ นอกจากมันมีของปลอมสุมสุมสุมทำ
 พระจริงก็กลายเป็นพระปลอมไปด้วยความประพฤติ จริตทางหลักสมมุติในการบวช แต่
 จะมาปลอมในการประพฤติปฏิบัติ ก็เป็นเหตุให้ขาดศรัทธาความเชื่อความเลื่อมใสอด
 ทนระอาใจต่อผู้ได้เห็นได้ยิน กิริยาที่แสดงออกของพระ อันนี้เรียกว่าปลอม ปลอมทาง
 ความประพฤติไม่ได้ตรงไปตามหลักธรรมหลักวินัยซึ่งเป็นของจริง ให้เป็นสิ่งที่จะทำ
 เพศของพระให้แนบสนิทหรือแนบแน่นลงไปโดยลำดับ

เฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติกรรมฐานจิตตภาวนา เป็นกิจจำเป็นของพระแท้
 เรียกว่าเป็นชีวิตจิตใจ งานนี้เป็นงานของพระเหมือนกับงานของฆราวาสที่เกี่ยวกับเรื่อง
 การทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นงานจำเป็นของเขาตลอดวันตาย เพราะธาตุชั้นธัมมามีความ
 ต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่ทำงานไม่ได้ ไม่มีอะไรจะอยู่จะกินก็ตายเท่านั้นละคนเรา
 เพราะฉะนั้น งานจึงเป็นของจำเป็นไปตามร่างกายที่มีความบกพร่องต้องการอยู่
 ตลอดเวลาในสิ่งเยี่ยวยาททั้งหลายที่เรียกว่าปัจจัยสี่ เป็นเครื่องอุดหนุนธาตุชั้นธัมมาให้เป็นไป
 งานของพระก็คืองานเจริญเมตตาภาวนา นี่เป็นงานจำเป็นตลอดชีวิตของพระ

อย่าพากันลืมนงานของตนเถลไถลไปยุ่งในงานที่ไม่ใช่งานของพระ เรียกว่าหาเกา
 ในที่ไม่คันให้ถลอกปอกเปิก ที่คันไม่ยอมเกาก็ไม่หายคัน พระพุทธเจ้าท่านทรงสั่งสอน
 ไว้อย่างชัดเจน บ่งบอกชัดตั้งแต่วันเริ่มบรรพชาอุปสมบท บอกงานให้เลย เกสา โลมา
 นขา ทนฺตา ตโจ ตโจ ทนฺตา นขา โลมา เกสา อนุโลมปฏิโลม คือย่อนหน้าย่อนหลังเพื่อ
 การทบทวนให้ละเอียดลออแห่งการพิจารณา

เกสาเป็นเช่นไร ผมก็นิยมชมชอบกันว่าเป็นของสวยของงามเป็นตามสมมุตินิยม
 ของโลกที่เป็นไปเพื่อความสังสมกิเลสตัณหาอาสวะ ย่อมชอบสิ่งนี้ด้วยกัน แต่
 พระพุทธเจ้าทรงกลับตาลปัตรเรียกว่าตรงกันข้าม ให้พิจารณาอันนี้เป็นของไม่สวยไม่
 งาม ที่เกิดที่อยู่ก็อยู่ในที่สกปรก เกิดในที่สกปรก เป็นอยู่ในความสกปรกตลอดเวลา
 ต้องชะต้องล้าง ไม่ชะไม่ล้างไม่ได้ สกปรก ขนก็เหมือนกัน สิ่งเหล่านี้ตกลงไปในถ้วยใน
 จานอาหารนี้ ยังขยะแขยงไม่ยอมรับประทาน ถ้าเป็นของสวยงามจริง ๆ ดังที่โลกนิยม
 กันแล้วเกลียดทำไม แนะ พิจารณาซิ

เพียงแต่ขนเส้นหนึ่งตกลงไปในอาหารยังไม่ยอมรับประทาน ยังไม่ทราบอยู่
 เหนือว่ามันสกปรก เรายังไปเสกสรรปั้นยอว่าเป็นของดี ถ้าเป็นของดีแล้ว ตันกับปลาย

ให้ตรงกัน มันตกลงในถ้วยในชามอาหารก็ไม่ต้องรังเกียจ เห็นรังเกียจด้วยกันทั้งนั้น
ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านสอนให้รู้ โลมา เกสา โลมา มีลักษณะคล้ายคลึง
กันนะ ที่เกิดที่อยู่ก็เหมือนกัน เป็นแต่เพียงว่าชน โลมามันอยู่ห่าง ๆ ไม่เหมือนผมที่อยู่
กันเป็นกลุ่ม บนศีรษะเป็นสำคัญ ให้พิจารณา

เล็บคูชิ เป็นที่เก็บสิ่งสกปรกโสโครกได้อีก นอกจากสถานที่เกิดที่อยู่ตลอดถึงตัว
ของเล็บเองก็เป็นของสกปรก ต้องแกะ ต้องตัด ต้องชะต้องล้าง เพราะมันมีของสกปรก
เข้าไปแทรกอยู่ในปลายเล็บนี้ได้ ถ้าเล็บยาว ๆ นั้นรังแห่งความสกปรก ต้องตัดออก
เพื่อชะล้างของสกปรกที่ติดอยู่ในปลายเล็บนั้นออกได้ ไม่งั้นก็ล้างลำบาก โลกก็นิยมกัน
ไว้เล็บยาวยิ่งกว่าเล็บหมา ฉะนั้นจึงจะว่าฉลาดยิ่งไม้มนุษย์เรา ของสกปรกถึงตายก็มีอยู่
ในเล็บนั้น มีเชื้อโรคอยู่ในนั้น ทำไมนิยมเอาไว้กันยาว ๆ ไว้เล็บยาว ๆ ต้องทาสีมีสีสั
นวรรณะสะดุดตาสะดุดใจ เพื่อให้กิเลสมันตื่น

ปกติมันก็ตื่นอยู่แล้วกิเลสมันจะนอนเมื่อไร นอกจากมันพักผ่อนนิดหน่อย
จากนั้นก็เลสประเภทหนึ่งพักผ่อนประเภทหนึ่งก็ออกเที่ยวเล่นพ่นพ่นจะว่ายังไง กิเลสมี
หลายประเภท คิดปรุงเรื่องนั้นเรื่องนี้มันพ่นพ่นอยู่ตลอดเวลา ทันตา ฟัน พิจารณา
คูชิ มันสะอาดที่ไหน มันสกปรก ต้องชะต้องล้างทั้งเช้าทั้งเย็นกลางวีกกลางวันก็ยังคงต้องชะ
ต้องล้างกัน วันหนึ่งสองหนสามหน ท่านว่าฟันก็คือกระดูกนั่นเอง ผิดอะไรกับกระดูก
เป็นลักษณะเช่นนี้ ก็เรียกว่าฟัน ที่เกิดที่อยู่มันก็สกปรก พิจารณาให้เห็นชัด
นอกจากนั้นความทุกข์ยังมีอยู่กับฟัน เช่น ปวดฟัน ต้องได้รับความทุกข์มากน้อย
เพียงไร พิจารณาให้เห็นความจริงของมัน ต้องพิจารณา ตาหนักันนั้นแหละดี ต่อไป
มันก็ลงถึงความจริงแล้วก็หมดทางตำหนิ

ฟันเป็นซี่ ๆ ลองหลุดลงไปตกใส่อาหารคูชิใครจะอยากรับประทาน ถ้าหากว่า
เป็นของสะอาด ของสวยงาม น่าดูน่าชม แล้วอาหารที่ถูกสิ่งนี้ตกลงไปคละเคล้าแล้วเป็น
ยังงี้ มันน่ารับประทานไหมล่ะ นั้น มันก็เห็นได้อย่างชัด ๆ แน่ ตโจ ยิ่งหนักเป็นของ
สำคัญ ผิวบาง ๆ อยู่ข้างนอกไม่ได้หนาเท่ากระดาษเลยเป็นเครื่องหลอกตา แม้แต่อยู่
ข้างนอก หนักบาง ๆ อยู่ข้างนอกว่าเป็นของสวยของงาม มันก็เต็มไปด้วยมูลด้วยซี่ของ
มัน ซี่เหงื่อ ซี่โคลอะไรเต็มไปหมด นี่ก็ต้องชะต้องล้างเช็ดถูกัน โอ้โฮ เป็นประโยชน์
ใหญ่โต ห่อคนทั้งคนจึงเป็นคน สัตว์จึงเป็นสัตว์

เพราะอาศัยหนัง ตจปริยบุตร หนังหุ้มรอบอยู่ในร่างกายจึงพอเป็นคนเป็นสัตว์
ได้ ถ้าถลอกหนังนี้ออกเสียแล้วเป็นไงจะดูกันได้เลย มีแต่แมลงวันแล้วจะบินตามหึ่ง ๆ ดี
ไม่ดีอีแรงก็มาอีก เพราะมันเห็นว่าเข้าที่แล้ว อาหารว่างเกิดอีกแล้ว นี่เพราะหนังเท่านั้น
ปกปิดไว้ หนังเป็นผู้ต้านทานเป็นผู้รักษาอีแรงอีกา รักษาแมลงวันไว้ไม่ให้มันมาแย่งเอา

ไปเป็นอาหารว่างของมัน มันก็บาง ๆ เท่านั้น พิจารณาเข้าไปข้างในเป็นยังไงที่นี้ เยี่ยมไปด้วย ปุพโพลิตน้ำเน่าน้ำหนองเต็มไปหมด ยิ่งพลิกเข้าไปข้างในเท่าไรก็ยิ่งเป็นของปฏิภูลโสโครก ดูไม่ได้เลย ถ้าต่างคนต่างไม่มีหนังเดินมาหากันดูได้หรือ พิจารณาดูซิ มันเยี่ยมไปด้วยอะไร มีแต่ของสกปรกทั้งมวลอยู่ข้างในเยี่ยมออกมาก็ต้องเป็นของสกปรกทั้งนั้น จะหาของสวยของงามเยี่ยมออกมาไม่ได้ นั่นคือการพิจารณาด้วยปัญญา พิจารณาอย่างนั้น

พอถึงตโจแล้วท่านก็หยุดให้พอเหมาะกับงานของผู้เริ่มบวช เริ่มปฏิบัติให้กรรมฐาน ให้งานอันเป็นหลักสำคัญพูดง่าย ๆ ฐานะนั้นคือหลักฐานอันสำคัญ กรรมะก็คือว่างานอันเป็นหลักสำคัญประจำชีวิตของพระ แล้วให้พิจารณาย้อนหน้าย้อนหลังเหมือนเขาคราดนา จนกระทั่งมูลคราดมูลไถแหลกละเอียดก็ควรแก่การปักดำหรือควรแก่การหว่านพืชผลต่าง ๆ ถ้าไม่แหลกละเอียดก็ไม่ดี อันนี้ก็พิจารณาให้แหลกละเอียดให้ซึ่งลงไป ๆ ความซึ่งลงไป นั่นแหละคือผล พิจารณาเท่าไรยิ่งซึ่งว่า อนิจจัง ก็ซึ่ง ปฏิภูลโสโครกก็ซึ่ง ทุกข์ อนตตา ก็ซึ่ง หนังเป็นประโยชน์ใหญ่โตโลกจึงมาหลงหนังกัน

ให้พิจารณาพลิกข้างในออกมาข้างนอกซิ นำดูไหม ดูเข้าไปอีกรัดรั้งกันไว้ด้วยเส้นด้วยเอ็น เนื้อมีหนังเป็นเครื่องฉาบทาแล้วก็ทำให้ตาฝ้าตาฟาง มองไม่เห็นทิศเห็นแดน มองไม่เห็นความจริง อำนาจกิเลสตัณหามันก็ขึ้น ถ้าถลกหนังออกแล้วมันจะขึ้นได้อย่างไรกิเลสตัณหาใครจะยินดีกัน สัตว์ก็เป็นอย่างนั้น คนก็เป็นอย่างนี้ หนูก็เป็นอย่างนั้น ช้างก็เป็นอย่างเดียวกัน ไม่ว่าเด็กไม่ว่าผู้ใหญ่เดินมาหากันมีแต่เนื้อเยี่ยมไปด้วย ปุพโพลิต น้ำเน่า น้ำหนอง มันดูกันได้หรือ พบกันได้อย่างไร นั่น พิจารณาให้เห็นชัด ๆ อย่างนั้นเรื่องของปัญญา

ท่านมอบงานให้ย่อ ๆ ไว้ก่อนให้ไปถึงอาการ ๓๒ โน่นแน่ะ ขอให้งาน ๕ ชั้นนี้ ชั้นใดชั้นหนึ่งก็ตามซึ่งถูกกับจริตนิสัยของการพิจารณาเรา ให้พิจารณานั้นลงไปแล้วมันก็จะวิ่งถึงกันหมด ตลอดอาการ ๓๒ ไม่มีสิ่งใดลึกลับต่อสติปัญญาไปได้เลย นี่เป็นงานสำคัญงานนี้แหละเป็นงานของพระเป็นกิจธุระ ธุระอันจำเป็นของพระแท้ งาน ๕ ชั้น ชั้นใดก็ตามให้พิจารณาให้ทำงานอันนี้ เดินก็ให้เดินทำงานนี้ นั่งก็ให้นั่งทำงานนี้ ยืนนอนเว้นแต่หลับให้ทำงานอันนี้ อย่าผลอผลไปที่อื่นที่ใด ซึ่งเป็นการพรากจากงานด้วยความใจลอยหรือความประมาทผลอสติสดัง ตั้งหน้าทำงาน เราไม่หวังเอาผลประโยชน์จากงานอื่นใดนอกจากผลประโยชน์จากงานที่เราทำ นี้เท่านั้นสำหรับพระ ซึ่งเป็นนักบวช

การพิจารณาแนวทางใดก็ตามมักจะมีหลอกอยู่เรื่อย ๆ เพราะกิเลสมันแทรกอยู่ตลอดเวลาเหมือนอย่างที่เขาว่าพวก ผ.ก.ค.มันแทรกอยู่ทุกแห่งทุกหน แทรกอยู่ทุกแคว

ล่าเวลาพยายามอยู่ตลอดสาย ไม่มีการลดการละความพยายาม ไม่มีใครเหนื่ออำนาจ
 มันได้ นี่กิเลสก็เหมือนกันไม่มีใครเหนื่ออำนาจมันได้ มันแทรกอยู่ทุกหนทุกกาลทุก
 เวลา แม้แต่ขณะทำสมาธิภาวนามันก็แทรกอยู่ นั่น คอยจะต่อเวลาเปลืองจนได้ เปลือง
 มันก็หลอกให้เปลือง พอเปลืองแล้วมันก็ต่อเรื่อยใครจะว่ากิเลสมันโง่เมื่อไร กิเลสมัน
 ฉลาดเหนือโลกมันถึงได้ครองโลก มันเป็นราชาแห่งวัฏจักร สังสารจักร ในสามภพนี้มี
 กิเลสครอบอำนาจอยู่ทั้งหมด

เวลาเราพิจารณาอะไรกิเลสมันก็เข้าแทรก เช่น กำหนดลม อานาปานสติ เป็น
 ต้น กิเลสคอยแทรกเสมอ แม้ภาวนาพุทธธรรมอื่น ๆ ก็เช่นกัน ฉะนั้นจงกำหนดลมไว้ที่
 ไต ที่เห็นว่าลมสัมผัสมากกว่าเพื่อนเด่นชัดกว่าเพื่อน เช่น ตั้งจุมูก เป็นต้น เรากำหนด
 อยู่ที่ตรงนั้นไม่ต้องตามลมเข้าไป ไม่ต้องตามลมออกไป ถ้าเป็นคนก็ให้ยืนอยู่ที่ประตู
 คนเข้าก็รู้ คนออกก็รู้ แต่ไม่ตามเข้าไป ไม่ตามออกไปให้กำหนดรู้ด้วยความไม่เปลือง
 สติ ลมนั้นแลเป็นเครื่องผูกมัดจิตให้ทะล่อมกระแสน้ำมารวมตัว เมื่อจิตทะล่อมกระแส
 เข้ามารวมตัวแล้วมันก็เด่นชัดขึ้นมาตามความรู้สึก ความรู้สึกนั้นเด่น เด่นอยู่ที่จุดนี้ ตรง
 นี้ นั่นจากนั้นก็มีความสว่างไสว มีความผ่อนคลาย เด่นดวง เพราะกระแสของจิตรวมตัวเข้า
 มาแล้วด้วยอำนาจแห่ง อานาปานสติ คือลมซึ่งเรานำมาปรุงเป็นเครื่องยึดของใจโดยมี
 สติเป็นผู้ควบคุมงาน

แต่ที่นี้การที่ว่าให้ระวังกิเลสจะแทรกก็คือว่า พอกำหนดไปนาน ๆ เดี่ยวมันจะ
 เกิดความสำคัญขึ้นมาว่า นี่เมื่อก่อนเรากำหนดลมที่ตั้งจุมูกนี่เป็นที่เหมาะสม แต่ครั้น
 นานเข้า ๆ ประหนึ่งว่าตั้งจุมูกนี้จะสูงไปและต่ำลงไป บางที่เหมือนกับไปอยู่สะดือโน่น
 บางที่เหมือนกับพื้นร่างกายไปอยู่ที่หนึ่งที่ใด ที่นี้ก็มาตั้งใหม่เสีย หรือตั้งลมสูงไปตั้งลม
 ต่ำไป ตั้งใหม่ ๆ อันนี้ใช้ไม่ได้ ขอให้จับบีบตรงที่ลม เมื่อลมปรากฏอยู่สูงอยู่ต่ำ
 เราไม่ได้ปฏิบัติเพื่อเอาความสูงความต่ำ แต่เราปฏิบัติเพื่อให้รู้เรื่องของลม ด้วยความมี
 สติจิตใจจดจ่อกับลมนี้เท่านั้น มันจะสูงจะต่ำไปไหนก็แสดงว่าเราทำงานไปโดยลำดับ

อยู่ต่ำเราก็ทำงานกำหนดรู้ อยู่สูงลมว่าสูงเราก็กำหนดรู้อยู่กับลม มันไปไหน
 ก็ให้ปักอันนั้น เหมือนอย่างชนกติดหลังปลานั้น มันจะไปไหนก็ให้มันไป ชนกมันติดอยู่
 หลังมันแล้ว เดี่ยวมันก็หมดกำลังเอง ลากขึ้นมาเท่านั้นเอง เชือกก็ติดชนกอีกด้วย นี่ก็
 เหมือนกัน จิตเหมือนกับชนกติดอยู่อย่างนั้นละ สติก็เหมือนกับเชือกมัดกันไว้ นั่น กับ
 ลม นี่เป็นอาการอื่นก็เหมือนกันนะ

เรายกลมขึ้นมาพอเป็นเอกเทศ เพื่อให้ทราบถึงเรื่องการพิจารณาในอาการใดก็
 ตาม มันจะมีกิเลสมาหลอกว่าสูงไปต่ำไปนอกไปโนไปอะไอย่างนั้น นี่เราเคยเป็นนะ
 ผมเคยเป็นแล้ว แล้วมาตั้งใหม่ ตั้งไปตั้งมาแล้วเลยไม่ได้เรื่อง เอ๊ะ อะไรกัน คราวหลังก็

ปีกเลย เอ้ามันจะเป็นอะไรก็ตาม มันจะลงไปใต้พื้นพญานาคโน้นเราก็จะตามลงไปโน้น
ขอแต่ให้เรื่องที่เราพิจารณาปรากฏชัดๆ อยู่กับจิตเกิด หรือจะเหาะเหินเดินฟ้าขึ้นไป
โน้นเราก็จะพิจารณาอยู่บนฟ้า ไม่ยอมปล่อยให้ อากาศที่เราได้จับไว้แล้วได้เห็นอยู่ได้รู้อยู่
ในขณะที่พิจารณาอยู่แล้ว จะสูงจะต่ำมันรู้กันอยู่นี่ มันไปไหนมันจะคลาดเคลื่อนไปไหน
เราไม่ได้ภาวนาเอาสูงเอาต่ำนี่นา

พอแก่เท่านั้น มันก็ได้ความ หายสงสัยจับปุ๊บตรงนั้นไม่ปล่อย เป็นอย่างไร
กำหนดไม่ถอย ที่นี้จิตก็กระจายๆ รู้ชัดเข้าๆ เกิดความอัศจรรย์ ร่างกายมันก็เห็น เห็น
ได้ชัดเจนละที่นี้ เนื้อ หนัง เอ็นกระดูก คำว่าเห็นชัดเจนนั้นไม่ได้หมายถึงว่าจะต้องไป
นับเส้น นับเอ็นนับอะไร คือมันประจักษ์ ร่างกายส่วนต่างๆ ประจักษ์ภายในใจ จิตเกิด
ความซาบซึ้งในขณะที่เห็นร่างกายในวงปัจจุบัน ผิดกันกับความหมาย เห็นด้วย
ความหมายเป็นอย่างหนึ่ง เห็นด้วยความจริงเป็นอย่างหนึ่ง ที่กล่าวนี้คือเห็นด้วยความ
จริง

ที่แรกก็เป็นความหมายไว้ก่อน ตั้งหมายเอาไว้ เช่น กำหนดเนื้อ กำหนดเนื้อ
ตรงไหนกำหนดตรงนั้นเสียก่อน เป็นความหมายเอาไว้เป็นสัญญาไว้ก่อน พอจับเข้า
แม่นยำเป็นลำดับๆ ไม่ยอมปล่อยให้เหมือนชนกติดหลังปลาแล้วมันก็ไปของมัน ไปไหน
ไปของมัน พิจารณาจนกระทั่งมันกระจายลงหมด ตอนพิจารณาร่างกายนั้น ทั้งๆ ที่
ร่างกายของเราก็มีอยู่ และทั้งๆ ที่เราก็พิจารณาร่างกายอากาศใดอากาศหนึ่งของร่างกาย
แต่ขณะนั้นร่างกายปรากฏว่าหายไปหมดลึมนเนื้อลึมตัว แต่จิตไม่ลึมอากาศที่กำหนดที่
พิจารณาอยู่นั้น ไม่ยอมปล่อยให้ถูกต้อง ให้จำเอาไว้วันปฏิบัติ

อย่าไปกำหนดแล้วกำหนดเล่าอย่างนั้นไม่ถูกนะ เหมือนกับปลุกต้นไม้ พอจะขึ้น
แล้วก็ย้ายปลุกใหม่ พอจะขึ้นก็ย้ายปลุกใหม่ เลยไม่มีทางขึ้นนอกจากมีทางตายอย่าง
เดียว การพิจารณาอย่างนี้เป็นความสงสัยลังเล หาหลักฐานไม่ได้ ให้จับจุดนั้นไว้
กำหนดลม เอ้า กำหนดให้รู้อยู่ ลมละเอียดลงไป ๆ ก็ให้รู้ว่าละเอียดลงไป จนกระทั่ง
ลมหหมดในความรู้สึกมันมีได้ผู้ปฏิบัติกำหนดลม เวลามันหายาก็รู้ไม่ยอมปล่อย เรื่อยๆ
ไป ทีนี้ลมก็ละเอียดเข้าๆ ไปในความรู้สึก ละเอียดเข้าไปจริงๆ แล้วจนหายเงียบไปเลย
นี่อันหนึ่งกิเลสจะมาหลอกตรงนี้

พอลมหายเงียบไป เพราะเราเคยมีลมอยู่เป็นปกติ ยิ่งขณะนั้นกำลังพิจารณาลม
อยู่ด้วย ลมเบาไปๆ เท่าไร ละเอียดลงเท่าไร ก็เห็นชัดๆ ทีนี้ลมหหมดลงในความรู้สึก
ทำไมจะไม่ชัด นี่ตรงนี้แหละตรงกิเลสจะหลอกเจ้าของ อ้าว ก็เมื่อลมหหมดไปแล้ว นี่มัน
จะไม่ตายหรือ นั่น ทีนี้ตกใจนะ พอตกใจเหมือนกับว่าไปเขย่าจิตดวงที่กำลังละเอียด

เพราะอำนาจแห่งลมละเอียด และลมดับไปนั้นให้ฟื้นตัวกลับมาเลยกลายเป็นจิตปกติ และลมก็เลยมีปรากฏขึ้นมาเสีย การพิจารณาก็ได้เพียงแค่นั้น

พิจารณาที่ไรถ้าตัดปัญหานี้ไม่ได้มันก็ไปเพียงแค่นั้น ๆ ไม่เลยจากนั้นไปได้เลย เพราะฉะนั้นเพื่อตัดปัญหาเครื่องก่อทวน หรืออุปสรรคกีดขวางทางเดินของตน จึงตัดสินใจลงให้มันเหมาะสมกันว่า ลมหายใจจะหายใจดับไปก็ให้ดับไปเถิด ขึ้นชื่อว่าจิตยังครองร่างอยู่แล้วไม่ตาย เท่านั้นแหละ ลมดับไปก็ยิ่งรู้ว่าลมดับไป จิตไม่ได้ดับไปด้วยนี้ จิตยังรู้ตัวอยู่นี้ ยังครองร่างอยู่นี้จะตายไปไหน เอ้า ลมจะดับอะไรไม่ทนก็ให้ดับไปเมื่อจิตครองร่างอยู่แล้วไม่ตาย เท่านั้นมันก็พุ่ง คือตัดปัญหาได้เลย ความสงสัยอันนี้ก็หมด แล้วจิตก็พุ่งสู่ความละเอียดเต็มที่ นั่นการพิจารณา นี่เป็นความจริงสำหรับผู้พิจารณาเป็นอย่างนี้

ผมก็เคยพิจารณาอยู่แล้วลมหายใจ ไม่ใช่เอามาสอนหมู่เพื่อนเฉย ๆ นะ นี่พิจารณาเริ่มแรกก็ พุทฺโธ เป็นหลักต้นเสียก่อน ครั้นต่อมามันกระจายของมันไปเอง ลมอะไรเหล่านี้มันไปหมดนั่นแหละ กำหนดจนถึงเหตุถึงผลของมัน กำหนดลมก็ดี เอาจนกระทั่งมันละเอียดจนกระทั่งหมดไปเลยลม เอาหมดก็หมด ก็ตัดสินใจกันอย่างนี้ มันก็พุ่งเลย จนกระทั่งกายหายเสียบอีกเหมือนกัน ลมหายไปแล้ว กายหายอีกเลย สิ่งที่ไม่หายก็คือความรู้เหลือแต่จิตเท่านั้น แต่เราจะว่าเหลือแต่จิตจริง ๆ เต้น ๆ อย่างนั้นไม่ได้นะ มีอะไรไปเทียบไปเคียงไม่ได้ เหลือแต่จิตคือหนึ่งเท่านั้นไม่มีสอง ไม่มีอะไรคลุมเลยในขณะนั้น เสียบจริง ๆ ขาดไปหมด

แต่อย่าคาดนะ ความคาดคะเนตามไม่ได้นะผิด เราฟังในหลักปฏิบัติ เทศน์ก็ เทศน์ทางภาคปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหนึ่ง เป็นภาคปฏิบัติทั้งนั้น ผู้ฟังก็ให้ฟังในภาคปฏิบัติ อย่าไปคาดไปหมายในขณะที่ทำ ความเพียรหรือเจริญอานาปานสติ เป็นต้น อย่าไปคาดไปหมาย ผลจะเกิดขึ้นอย่างไรให้เราเป็นคนรู้เอง เห็นเอง อย่าไปปรุงไปแต่งเป็นสัญญาอารมณ์ขึ้นมา จะเป็นเครื่องหลอกตัวเองหาผลประโยชน์ไม่ได้ตลอดไป

ต้องให้เป็นผลของเราเอง จะเกิดขึ้นมาเหมือนกันกับท่านหรือไม่เหมือนกันกับผู้อื่นคนอื่นที่เป็น ก็ให้ทราบว่าเป็นของเราไม่ใช่ของท่าน ไม่ใช่ของเขา ไม่ใช่ของใคร เป็นขึ้นอย่างนี้ เป็นสมบัติของเราเป็นอย่างนี้ เรามีทำใช้ทำ เรามีลิบใช้ลิบ เราไม่ได้เอาเงินมหาเศรษฐีมาใช้ เราใช้สมบัติที่มีที่สร้างขึ้นสำหรับเรา ใ้ันนี้ก็เหมือนกันผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของเราอย่างน้อยก็ให้ถือเป็นสมบัติของเจ้าของ อย่าเอาไปวัดไปเทียบไปเคียงกับของผู้อื่น จะเป็นการไขว้เขวและทำลายสมบัติของตนให้เสียไปโดยหาเหตุผลไม่ได้ และไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย อันนี้เป็นของสำคัญมาก

เวลาพิจารณาเพื่อความสงบก็ให้ตั้งหน้าตั้งตาพิจารณาเพื่อความสงบ มีหน้าที่อันเดียวจดจ่ออยู่อย่างเดียว เพื่อความสงบและไม่ต้องคิดถ้าต้องการความสงบไม่ต้องคิด นอกจากเป็นกรณีพิเศษดังที่กล่าวไว้ว่าปัญญาอบรมสมาธิ อันนั้นเป็นกรณีพิเศษยกไว้ แบบฉบับที่เป็นไปโดยปกตินั้น เมื่อต้องการความสงบก็ให้พิจารณาแบบจะเป็นไปเพื่อความสงบที่เรียกว่าสมถะ ถึงการค้นทางด้านปัญญาแล้วให้ค้นพิจารณาตั้งหน้าตั้งตาทำจริง ๆ กำหนดอันไหนให้รู้อันนั้น แยกอะไรให้เห็นชัดเจนด้วยการแยกการแยก ให้จิตทำหน้าที่อยู่กับนั้นอย่าส่งไปที่ไหน

อย่าไปคาดไปหมาย ดูกันอยู่ตรงนั้น ให้เห็นกันอยู่ที่ตรงนั้น นี่ชื่อว่าตั้งหน้าพิจารณาโดยถูกต้อง ไม่ต้องไปคาดไปหมาย ผลจะเกิดขึ้นจากปัญญาว่าแก้กิเลสประเภทใดบ้าง ไม่ต้องไปคาดเสียเวลา ความคาดหมายไม่เกิดประโยชน์นอกจากการทำลายงานของเราให้เสียไปเท่านั้น นี่ได้พิจารณามาแล้วถึงได้มาพูดให้หมู่เพื่อนฟัง ไม่ได้พูดด้วยความดันเดา พิจารณามาแล้วทุกอย่างในบรรดาที่นำมาแสดงให้หมู่เพื่อนฟัง จึงเป็นที่แน่ใจ ผู้แสดงเองก็แน่ใจ ว่าไม่ผิดเคยเป็นมาอย่างนี้แล้ว ผิดถูกประการใดเจ้าของก็เป็นมาแล้ว แล้วก็เป็นผู้

ส่วนผิดก็เป็นครูอันหนึ่ง เพื่อจะอธิบายหรือพูดให้หมู่เพื่อนฟังว่าอย่าทำอย่างนั้นมันผิด สิ่งที่ถูกก็เป็นครูอันหนึ่งให้ทำอย่างนี้ถูก ได้เคยปฏิบัติมาแล้วอย่างนี้ เคยรู้เคยเห็นมาแล้วอย่างนี้ มันชัดเจน อาจหาญทั้งสองอย่างนี้ ถ้าสิ่งใดที่เกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติเราเอง เพราะฉะนั้นการคาดการหมายจึงไม่ใช่เรื่องที่จะให้เกิดผลเกิดประโยชน์แต่อย่างใด นอกจากมารบกวนงานของเราหรือทำลายงานของเราให้เสียไปให้ทำหน้าที่ตามเรื่องของตัวเอง

สติปัญญาไม่ได้โง่งอยู่ตลอดเวลาจะให้พากันเข้าใจ ถึงเวลาจนตรอกจนมุมแล้วเป็นสำคัญมาก สติปัญญาจะดีขึ้นมาเองเป็น อตตตา หิ อตตโน นาโถ หาที่พึ่งใครไม่ได้แล้ว เราเป็นเราคนเดียวเท่านั้น ตายก็เราคนเดียว นี่แก้กิเลสจะให้ใครมาแก้ให้เราเราต้องแก้เอง มันติดที่ตรงไหน เวลานี้ จิตก็หมุ่นตัว ๆ เข้าไป เอ้า ทุกเขวหนาก็เกิดเกิดเท่าไรยิ่งหมุ่นกัน ถ้าเราจะหวังให้รู้แจ้งสังขธรรมจริง ๆ ต้องเป็นความหมุ่นตัวเข้าไปไม่ถอยหลัง แล้วมันก็รู้ขึ้นมา ๆ รู้ขึ้นมาด้วยความจริงนี้ชัดเจนแจ่มแจ้งแล้วไม่มีวันหลงลืมด้วยนะ การรู้ด้วยความจริงหลงลืมได้อย่างไร

อันนี้ก็อย่าง พระนาคเสนกับพระยามิลินท ได้ปัญหากัน พระอรหันต์ท่านรู้ทุกสิ่งทุกอย่างเธอ รู้ในสิ่งที่ควรรู้ไม่รู้ในสิ่งที่ไม่อาจรู้ แล้วท่านจำได้หมดเธอ ท่านจำอะไรได้หมดเธอ ท่านหลงลืมไหม ท่านก็มีหลงลืมเหมือนกันกับคนทั่ว ๆ ไป สิ่งที่ไม่

ลิมมีไหม มี คืออะไร คืออริยสัจ ท่านไม่หลงไม่ลืม จะหลงลืมอย่างไร อริยสัจกับจิตมันอยู่ด้วยกันตลอดเวลา ทุกข์มีอยู่ภายในร่างกาย

ถึงแม้ทุกข์จะไม่มีอยู่ภายในใจ ทุกข์ก็มีอยู่ในร่างกายเห็นอย่างชัดเจน สมุทัยของร่างกายคืออะไร เดินมากก็เป็นสมุทัยให้ร่างกายเหนื่อย นั่งมากก็เป็นสมุทัยอันหนึ่งให้ร่างกายเหนื่อย นอนมากก็เป็นสมุทัยอันหนึ่งให้ร่างกายเหน็ดเหนื่อยเป็นทุกข์ นอนมากก็เป็นสมุทัยอันหนึ่งให้ร่างกายนี้เป็นทุกข์ แม้สมุทัยในจิตของท่านไม่มี สมุทัยส่วนร่างกายคือสาเหตุที่จะให้เกิดความทุกข์ เช่นกินของแกล้ง ดินฟ้าอากาศไม่เหมาะสมกับร่างกายกระทบดินฟ้าอากาศก็เป็นสาเหตุที่จะให้เกิดทุกข์ขึ้นมา แต่ท่านไม่เรียกสมุทัยเพราะไม่ใช่กิเลส แต่เราพูดอันนี้พูดเอามาเทียบเคียงเฉยๆ ว่า สมุทัยของธาตุชั้นธว่าไปเฉยๆ คือสาเหตุพูดง่าย ๆ แปรออกมาว่าสมุทัย คือสาเหตุแดนเกิดขึ้นแห่งทุกข์ มันจะเกิดทุกข์ในร่างกายได้อย่างไร เช่นเป็นหวัดเป็นไอ เจ็บท้อง ปวดหัว ต้องมีสิ่งแกล้งมากระทบกระเทือนอันเป็นสาเหตุ จึงเรียกว่าสมุทัยของร่างกายก็มีเหมือนกัน แต่ไม่เป็นสมุทัยแบบกิเลส

เวลาเราฉันของแกล้งหรือรับประทานของแกล้งแกโรคเข้าไปนี้โรคกำเริบ เอ๊ะวันนี้โรคกำเริบเพราะฉันอันนั้น แน่ะมันรู้แล้ว นั่นละเป็นสมุทัยเป็นสาเหตุ นิโรธ มรรคดับทุกข์รู้กันอยู่แล้ว ไม่มีทุกข์อะไรอยู่แล้ว นี่ละสัจธรรมทั้งสี่ อยู่ในใจ ท่านไม่มีวันลืมว่าฉันเลยพระนาคนเสน. นี่ละสิ่งไม่ลืมคือรู้ความจริงเต็มที่แล้วไม่มีวันลืม นี่เป็นความจริงแท้ นอกนั้นก็หลงลืม จำนั้นจำนี่ จำชื่อจำเสียงจำตำรับตำราคาถาบทนั้นบทนี้ มันลืมไปได้เหมือนกันเช่นกับคนทั่ว ๆ ไป สมณญา อนิจจา สมณญา วาสุส วิมุขุหิต ก็มีบอกแต่เรื่องหลงลืม เรื่อง อนิจจัง ทุกข์ อนตตา ทั้งนี้ ชั้นธจะเห็นโลกไปไหน

ชั้นธพระอรหันต์กับโลกก็เป็นแบบเดียวกันจึงต้องดำเนินไปทางสายเดียวกัน มีอนิจจัง ทุกข์ อนตตา ครอบอยู่ตลอดเวลาเหมือนกันหมด อย่างเป็นของท่านเองก็คือความบริสุทธิ์ของจิต อันนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง จึงเรียก อกุปปธรรม คงเส้นคงวาทุกขเวทนาไม่มีในจิตของพระอรหันต์ ตั้งแต่กิเลสดับลงไปแล้วทุกข์ไม่มี ท่านไม่มีเวทนา ปรม์ สุข ที่ว่า นิพพาน ปรม์ สุข อันนั้นเป็นหลักธรรมชาติอยู่กับจิตที่บริสุทธิ์นั้นต่างหากไม่ใช่สุขเวทนา ส่วนสุขเวทนามีเกิดมีดับ เช่น มีความยินดียินดีร้ายในสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดความสุขความทุกข์ขึ้นมาภายในจิตใจ นี้เรียกว่า สุขเวทนา ทุกขเวทนาภายในใจ

แต่เมื่อใจตัดต้นตอคือสาเหตุอันสำคัญได้แก่ อวิชชาออกหมดแล้ว ตั้งแต่ขณะนั้นนะจิตที่บริสุทธิ์นั้นจะไม่มีเวทนาเลย ไม่มีเหลือ เวทนาในร่างกายนี้ก็เป็นอย่างมันเหมือนกับโลกทั่ว ๆ ไปไม่ได้เห็นโลกนี้ รูป อนิจจัง เวทนา อนิจจา สมณญา อนิจ

จา สงขารธา อนิจจา วิญญาณฺ อนิจฺจํ เหมือนกันหมด แต่จิตที่บริสุทธิ์แล้ว จิตต์ อนิจฺจํไม่มี แต่อาการของจิตมี อนิจฺจํ ทุกข์ อนตฺตา มีอาการของจิต เช่น แสดงออกมาเป็นขั้น ๓ รูปความปรุงความแต่ง สังขารขั้น ๓ วิญญาณขั้น ๓ มันก็เป็นขั้น ๓ ทำเสีย แต่มันอาศัยจิตเกิดขึ้น จึงเรียกว่าอาการของจิต แต่จิตบริสุทธิ์แล้วก็ไม่เป็นกิเลส

ถ้าจิตไม่บริสุทธิ์เหล่านี้แลเป็นเครื่องมือของกิเลสที่ทำงานอยู่ภายในจิต แล้วเอาเข้าไปเผาผลาญมัน เมื่อเป็นตัวผลขึ้นมาแล้ว ทุกข์มากน้อยก็เผาผลาญให้เดือดร้อน วุ่นวาย ได้รับความทุกข์ระส่ำระสายภายในจิตใจจนหาสติตั้งไม่ได้ เพราะทุกข์เวทนา มาก เข้าครอบงำจิตจนไม่มีสติติดตัว เช่น คนไข้ที่ไม่มีสติ เป็นต้น ทั้งเนื้อทั้งตัวจนตกเตียงก็มี นี่เพราะทุกข์เวทนามันมีอำนาจมาก สติที่จะเข้าครอบครองตัวไม่มี พระอรหันต์ ท่านไม่เป็นเช่นนั้น

พอก้าวเข้าถึงขั้นนั้นแล้วเรียกว่าพ้นภัย คือเรื่องสมมุติทั้งหมดมันเป็นภัย พ้นภัย คือว่าพ้นจากสมมุติแล้วโดยสิ้นเชิงไม่มีสิ่งใดเหลืออยู่กับจิตแม้คิดเรียกว่าปรมาณฺ ไม่มีเลย นี่เรียกว่า บริสุทธิ์ ถ้าจิตบริสุทธิ์แล้วก็อยู่ตามหลักธรรมชาติแห่งความบริสุทธิ์ของตน ร่างกายยังอยู่ที่ไ้กันไป อยู่กันไป รับผิดชอบกันไป ก็ไม่เห็นจะได้อะไรจากร่างกายนี้ จะอยู่ไปตั้งกับตั้งก็ไม่มีส่วนได้อะไรจากร่างกาย และไม่มีส่วนเสียอะไรจากร่างกาย เมื่อทนไม่ไหวมันสลายลงไปก็ไปตามสภาพของมันที่เป็น อนิจฺจํ ทุกข์ อนตฺตา ซึ่งเป็นสมมุติ ธรรมชาติที่ไม่ใช่สมมุติ เอ้า เราให้ชื่อทับเข้าไปอีกคือวิมุตติ ก็อยู่ตามหลักธรรมชาติวิมุตติของตน แต่ไม่ใช่อยู่แบบสมมุติทั้งหลาย

เพราะฉะนั้นจึงว่านิพพานมีอยู่หรือสูญไปอย่างนี้พูดไม่ได้ ถ้าพูดก็เอาสมมุติเข้าไปทับกัน มีอยู่ มีอยู่แบบโลกก็ไม่ถูก สูญไปแบบโลกก็ไม่ถูก มีอยู่แบบนิพพานสูญไปแบบนิพพาน นั่น ถึงถูก อันนี้ถูกที่สุดกับความจริง เพราะโลกให้สมมุติก็ต้องว่ามีอยู่เหมือนกันแต่ไม่มีอยู่แบบนั้น มีอยู่แบบนิพพาน มีอยู่แบบวิมุตติ สูญก็สูญแบบวิมุตติ ไม่สูญแบบอื่นอย่างโลกสมมุติทั้งหลายเขาสูญกัน สูญนั้นคือสูญความฉิบหายปนนี่เรียกว่าสูญ มีอยู่ก็มีตั้งได้อยู่อย่างนั้น อันนั้นไม่ได้ได้อยู่อย่างนั้น

นิพพานจะเป็นบ้านเป็นเมืองอย่างนี้ได้ยังไง ถ้าเป็นบ้านเป็นเมืองก็เป็นสมมุติ ละชี บ้านเมืองก็เป็นบ้านเมืองแบบนิพพานนั่นแหละ แต่ใครจะไปกล้าตั้งชื่อว่าเป็นบ้านเป็นเมืองตึกรามบ้านช่องได้ละ เพราะนิพพานนอกสมมุติไปแล้ว ตึกรามบ้านช่องอันนี้เป็นเรื่องสมมุติทั้งหมด เอ้า พิจารณาลงไป เมื่อรู้แล้วจะเข้าใจเองเรื่องเหล่านี้ ไม่ต้องไปถามใครแม้ศาสดาประทับอยู่ข้างหน้าก็เออะ ไม่ได้ประมาทพระองค์ท่าน หากว่าทูลถามพระองค์ท่านจะรับสั่งว่าอย่างไร ก็รับสั่งอย่างที่เรารู้ใจอยู่แล้วนี้ แน่เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นจะทูลถามท่านทำไมของอันเดียวกัน รู้ด้วยด้วยกัน ถ้ามกัณมีอย่างเหวอ แน่

ของไม่รู้ถึงได้ถาม ของสงสัยถึงได้ถาม นี่ไม่ได้สงสัย นี่รู้อย่างเต็มหัวใจ และเป็นธรรมชาติอย่างเดียวกับพระพุทธเจ้า ดังที่ท่านกล่าวว่า นตฺถิ เสยฺโยว ปาปฺปิโย พระอรหันต์ ตั้งแต่พระพุทธเจ้าลงมาจนกระทั่งถึงสาวกองค์สุดท้ายไม่มีความยิ่งหย่อนต่างกันเลยในความบริสุทธิ์ทั้งหลายที่อยู่กับท่านองค์นั้นๆ นอกจากอำนาจวาสนาที่ได้สร้างมาซึ่งเป็นปลีกย่อยหรือเป็นเครื่องประดับเท่านั้น มีเหลี่ยมล้ำต่ำสูงต่างกันจึงต้องได้ตั้ง เอตทัคคะ

ทรงตั้ง เอตทัคคะ ให้สาวกทั้งหลายแปลกต่างกัน ผู้ใดที่เด่นในทางไหนมากก็ยกอันนั้นให้ผู้นั้น เช่น พระสารีบุตรเป็นผู้มีปัญญาเฉลียวฉลาดเชี่ยวชาญมากทางด้านปัญญา ก็ยกให้พระสารีบุตรเป็นผู้ฉลาดทางปัญญา พระโมคคัลลาน์เหาะเหินเดินป่ามีอิทธิปาฏิหาริย์ มีปาฏิหาริย์ อันนี้ก็ยกให้เพราะเด่นกว่าเพื่อน นอกนั้นก็ยังมีแต่องค์นี้เด่นกว่าบรรดาสาวกทั้งหลายก็ยกให้องค์นี้เป็นเอตทัคคะ คือเลิศในทางนี้เสีย อย่างการแสดงธรรมก็ยกให้พระปุลณฺณมณฺฑานีบุตร เป็นธรรมกถึกเอก ท่านเด่น อันนั้นก็เทศน์เก่ง เหล่านั้นก็เทศน์เก่งเหมือนกัน แต่มีข้อเด่นกว่ากันตรงไหนก็ยกอันนั้นแหละ นี่คือตามอำนาจวาสนาของท่าน เรื่องความบริสุทธิ์นั้นเหมือนกันหมด

เราพูดนี้ความรู้นี้แหละฟังอยู่นี้ นี่แหละที่จะเป็นความบริสุทธิ์ ก็คือผู้นี้ เราเข้าไปทามรรคผลนิพพานที่อื่นที่ใด ว่ามีอยู่ในที่อื่นใด นอกจากผู้นี้เท่านั้นจะเป็นมรรคผลนิพพาน เพราะกิเลสก็หุ้มห่ออยู่ในจิตดวงนี้ที่เป็นมรรคผลนิพพานไม่ได้เต็มตัว เพราะฉะนั้นจึงต้องแก่งสิ่งนี้ออกด้วยเครื่องมืออันทันสมัย คือมัชฌิมาปฏิปทาที่ทรงแสดงไว้แล้วอย่างถูกต้อง เราจะได้เห็นความจริงประจักษ์ใจของเราโดยไม่ต้องมีกาลสถานที่ใด ๆ มาเป็นเจ้าอำนาจวาสนากดขี่บังคับหรือกั้นก้างห้ามไม่ให้เราเห็นมรรคผลนิพพานด้วยข้อปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของเราได้เลย ถึงแดนแห่งความพ้นทุกข์หรือหนองอันนั้นแหละบึงอ้อ หนองอ้อ อ้อตรงนี้หรือ ตรงนี้หรือ อ้อเป็นอย่างนี้หรือความบริสุทธิ์ อ้อเป็นอย่างนี้หรือนิพพาน สมานีเป็นอย่างนี้หรือ ปัญญาเป็นอย่างนี้หรือ วิมุตติเป็นอย่างนี้หรือ แน่อยู่กับนี้ไม่ได้อยู่ที่อื่นที่ใด

อ้าว ฟาดลงไปซี ถ้าเราอยากได้ของวิเศษมาครอง หรือจะแบกตั้งแต่ชี้ห้ามแต่ชี้หรือ หามชี้โลก ชี้โกรธ ชี้หลง ชี้เกียจ ชี้คร้าน อ่อนแอ ชี้แยะ มีแต่ชี้เต็มตัวมันวิเศษไหมละเหล่านี้ ถ้าวิเศษโลกวิเศษไปหมดแล้ว ไม่ต้องไปหาของวิเศษจากไหน แต่นี่มันไม่ได้วิเศษนะซี ฟังแต่ว่าชี้เป็นไร

เออละ